

Projekti tulemuste esitlus 29.11. 2005

Keskkonnamõju hindamise praktika uuring ja analüüs

Kaja Peterson, Piret Kuldna ja
Meelis Uustal

Säästva Eesti Instituut

Ettekande sisukord

- Globaalne kontekst; säästva arengu kontekst
- KMH vajadus ja eesmärk
- KMH praktika uuringu eesmärk ja metoodika
- Üle-Eestilise ülevaate tulemused

KMH arv ja regionaalne maht, KMH algatamise objekt, projektid ja planeeringud, tegevusvaldkonnad, KMH eksperdid, avalik teatamine

Globaalne kontekst

Loodusressursid
(vesi, õhk,
maavarad, jt)

Maismaa
kasutatav
pind
elamiseks,
tootmiseks

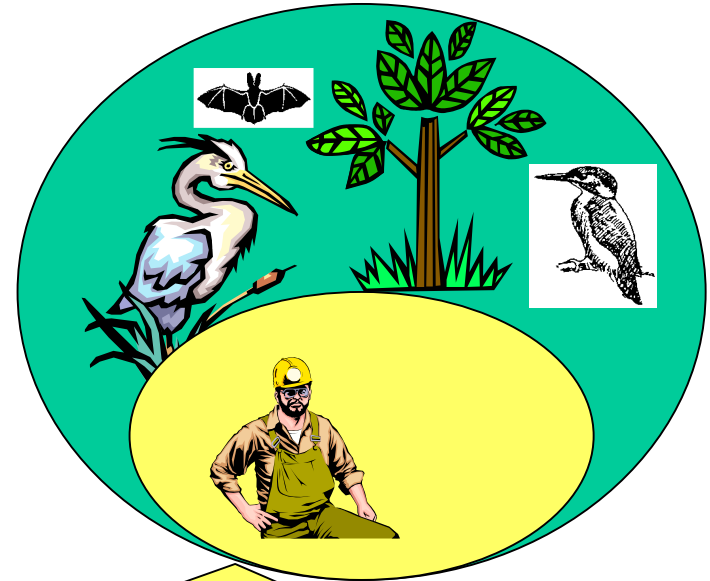

Rahvaarv
Migratsioon

Jäätmed,
heitmed,
täisehitatud
maismaa

Kontekst 1

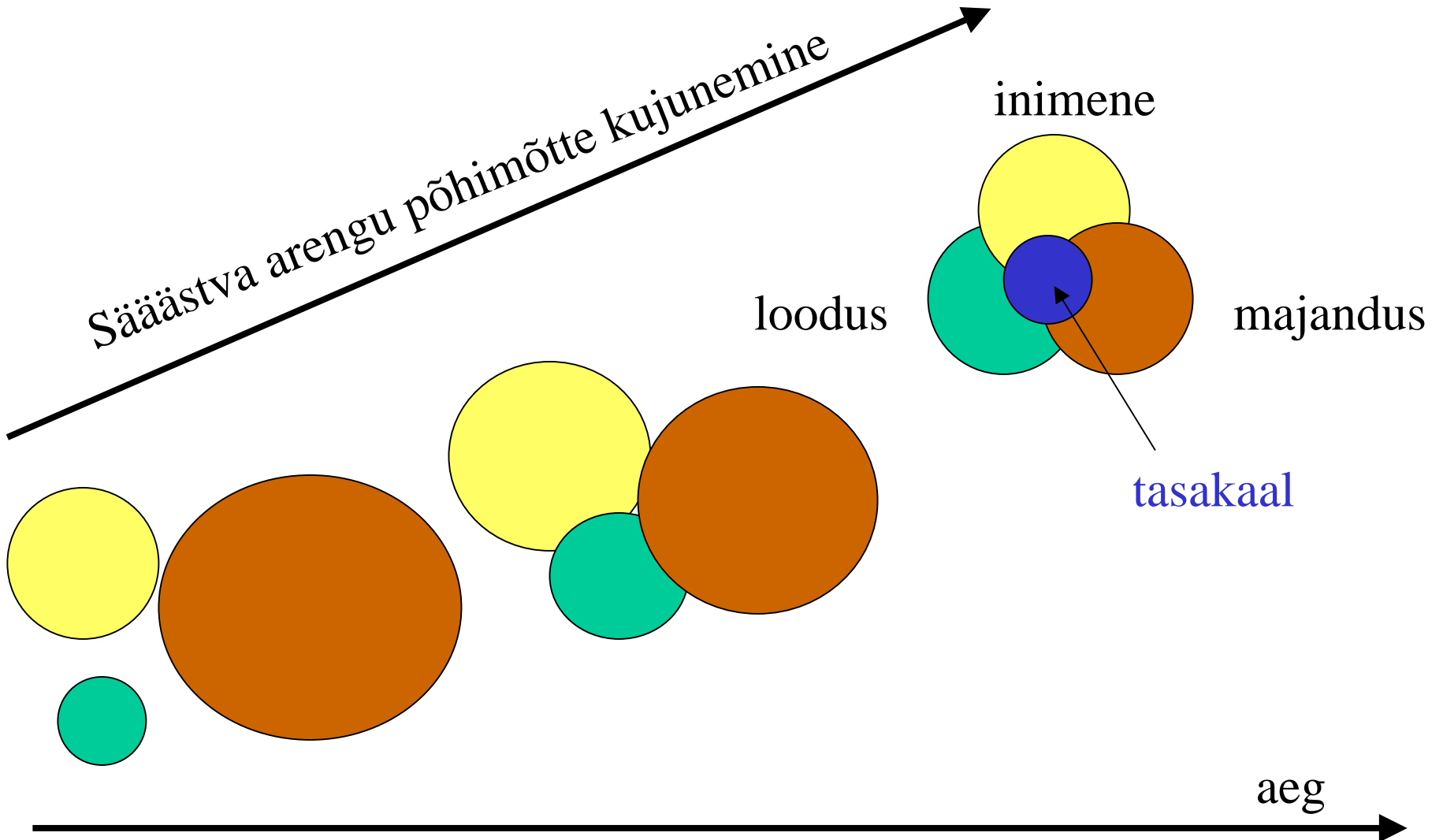
Kas inimene on looduse osa või
on inimene omaette “loodus”?

5-10 miljonit liiki,
1,75 miljonit ehk
17,5-35% on teada;
1 liik tarbib 1/3 Maa
ressurssidest

Kontekst 2

Säästva arengu põhimõtte kujunemine

Kontekst -2

KMH vajadus ja eesmärk

- KMH kujunemine – tasakaaluks majanduslike kaalutluste eelistamisele

KMH on kujunenud

- inimese elukeskkonna, see on looduskeskkonna, inimese tervise ja kultuuripärandi, kahjustamise ennetamiseks,
- millele omakorda annab raamid majanduslik keskkond (majanduslik mõttekus ja võimalikkus)

Projekt: KMH praktika Eestis

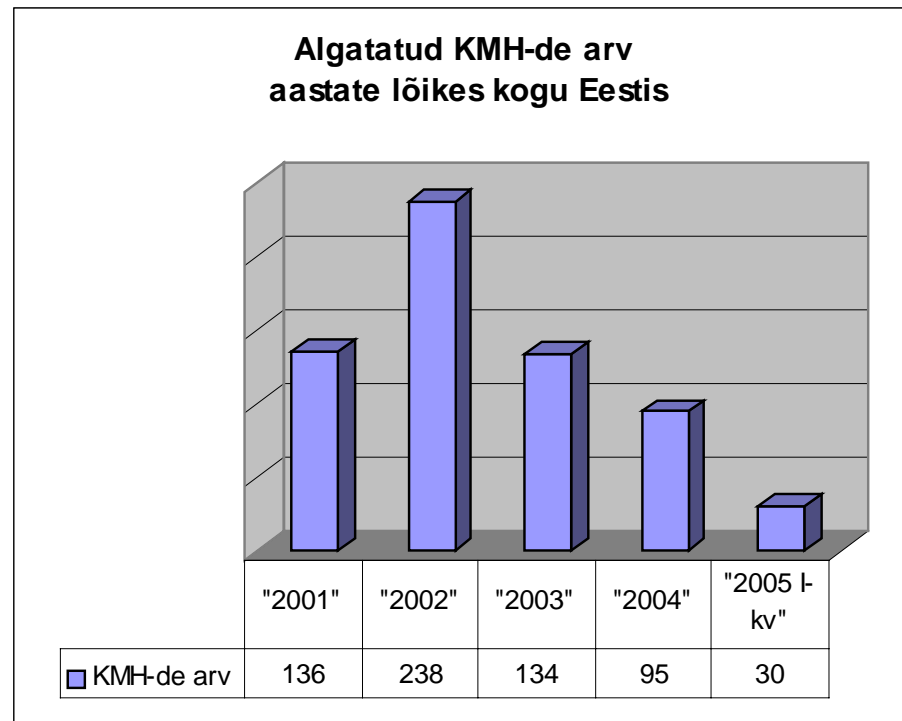
- KKM algatatud ja KIK rahastatud projekt juuli-november 2005:
 1. KMH üle-Eestiline ülevaade
 2. KMH valikuurimus
 3. KMH direktiivide ja KeHASE rakendamine vastavalt Euroopa Kohtu ja Eesti kohtute praktikas
 4. Seminar tulemuste tutvustamiseks, 29.11.05

KMH üle-Eestiline ülevaade (1)

- KMH praktika KeHASE kehtivuse ajal – 01.01.2001 – 02.04.2005
- Koostati andmebaas kõigist KMH-dest, mis algatati KeHASE ajal.
- Andmebaasis 19 andmevälja, mis iseloomustavad KMH menetlusprotsessi
- Andmed KKM-st, Ametlikest Teadaannetest

KMH üle-Eestiline ülevaade (2)

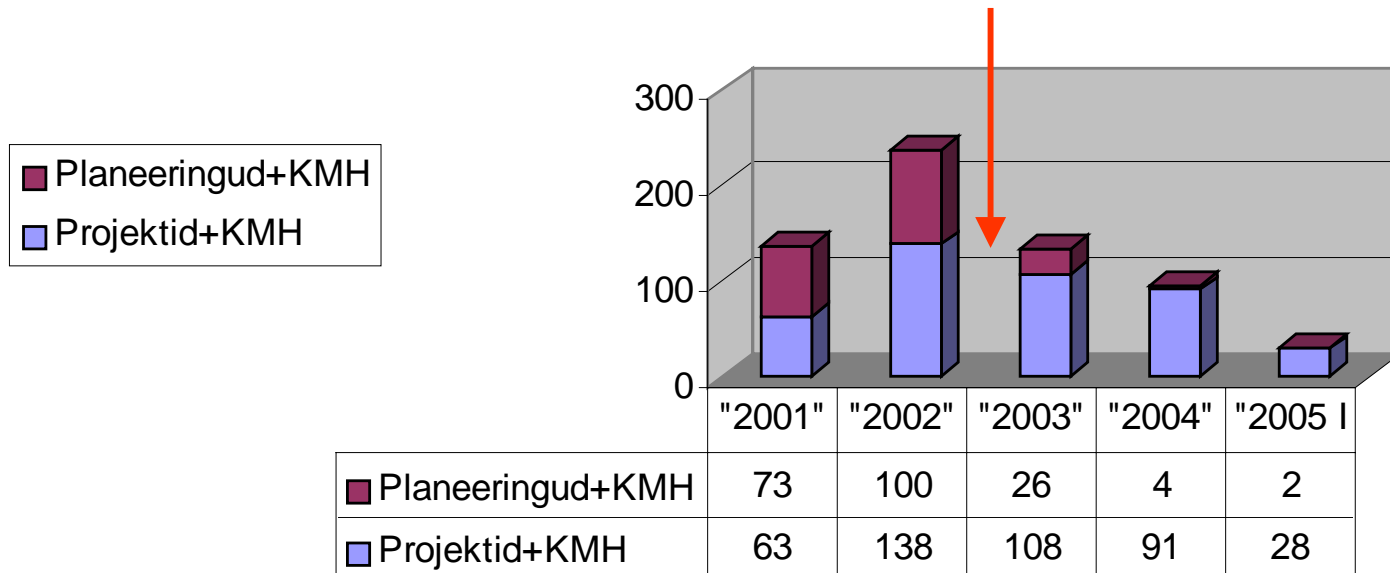
- KeHAsse kehtivuse ajal algatati üle Eesti **633 KMH-d**, mis ajaliselt jagunesid järgmiselt:

KMH üle-Eestiline ülevaade (3)

- Projektid ja planeeringud

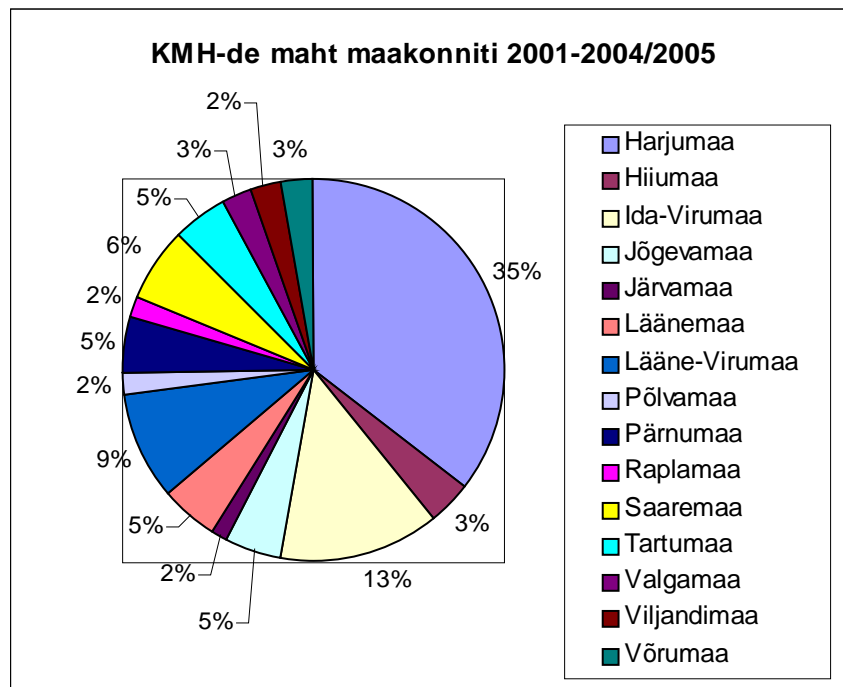
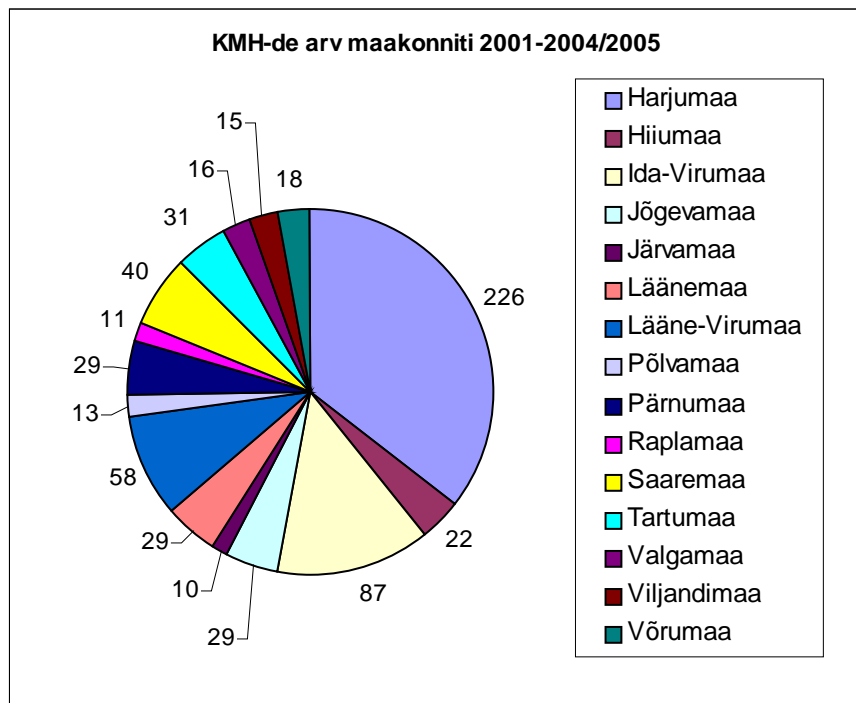
Projektidega ja planeeringutega seoses algatatud KMH-de arv aastate lõikes

KMH üle-Eestiline ülevaade (4)

Järjestus	Valdkonna nimetus	KMH-de arv
1-3	Sadam	82
1-3	Jäätmekäitlus	82
1-3	Tööstus	82
4	Maavara kaevandamine	46
5	Energeetika	45
6	Põllumajandus	39
7	Vesiehitus	30
8	Puhkemajandus	27
9	Tee-ehitus	19
10	Kommunikatsioonid	18
11	Maaparandus	5
12	Militaarobjektid	2
13	Muu (üldplaneeringud, mõned detailplaneeringud, mis ei ole konkreetse objektiga seotud)	156
	KOKKU:	633

KMH üle-Eestiline ülevaade (5)

Algatatud KMHd 2001-2005 I kv

Maakond	2001	2002	2003	2004	2005 I kv
Harjumaa	67	86	39	25	9
Hiiumaa	3	9	8	1	1
Ida-Virumaa	14	37	20	15	1
Jõgevamaa	6	11	5	5	2
Järvamaa	2	1	2	1	4
Läänemaa	4	12	2	9	2
Lääne-Virumaa	4	26	16	11	1
Põlvamaa	4	5	1	2	1
Pärnumaa	3	8	8	9	1
Raplamaa	3	2	4	2	0
Saaremaa	8	15	7	4	6
Tartumaa	7	12	6	6	0
Valgamaa	2	4	7	1	1
Viljandimaa	2	4	7	1	1
Võrumaa	5	3	5	2	0

KMH üle-Eestiline ülevaade (6)

Jrk nr	Otsustaja	KMH-de arv ^[1]	%
1	KOV	360	60,4
2	KKT	117	19,6
3	KKM	107	17,9
4	Maanteeamet	6	1,0
5	Maaparandusbüroo	4	0,7
6	Raudtee-inspektsioon	1	0,2
7	Kiirguskeskus	1	0,2
	KOKKU:	596	100

[1] Siin on kasutatud vaid neid KMH-sid, mille algataja (e otsustaja) oli ekspertidele teada

KMH üle-Eestiline ülevaade (7)

Jrk. nr	Maakond	KMH algatamine kohustuslik	KMH algatamine kaalutletud otsus
1	Harjumaa	186	40
2	Hiiumaa	17	5
3	Ida-Virumaa	86	1
4	Jõgevamaa	26	3
5	Järvamaa	9	1
6	Läänemaa	29	0
7	Lääne-Virumaa	54	4
8	Põlvamaa	13	0
9	Pärnumaa	28	1
10	Raplamaa	11	0
11	Saaremaa	38	2
12	Tartumaa	31	0
13	Valgamaa	13	3
14	Viljandimaa	13	2
15	Võrumaa	18	0
	KOKKU:	572	62
	100%	90	10

KMH üle-Eestiline ülevaade (8)

Jrk. nr	Maakond	Keskkonnaminister/ KMH-de arv	% maakonnas	Maakonna keskkonna- teenistus/ KMH-de arv	% maakonnas
1	Harjumaa	60	26,5	166	73,5
2	Hiiumaa	3	13,6	19	86,4
3	Ida-Virumaa	11	12,6	76	87,4
4	Jõgevamaa	0	0	29	100
5	Järvamaa	1	10,0	9	90,0
6	Läänemaa	15	51,7	14	48,3
7	Lääne-Virumaa	3	5,2	55	94,8
8	Põlvamaa	0	0	13	100
9	Pärnumaa	4	13,8	25	86,2
10	Raplamaa	0	0	11	100
11	Saaremaa	9	22,5	31	77,5
12	Tartumaa	2	6,5	29	93,5
13	Valgamaa	1	6,2	14	93,8
14	Viljandimaa	0	0	15	100
15	Võrumaa	0	0	18	100
	KOKKU:	109	-	524	-
	100%	17,2	-	82,8	-

KMH järelvalve

KMH üle-Eestiline ülevaade (9)

KMH eksperdid:

438 KMH juhtumi kohta (69% KMH-de koguarvust) oli teada juhteksperdi nimi ja tööandja nimi.

Vaadeldaval perioodil tegutses juhteksperdina 70 KMH litsentseeritud eksperti, kelle töökoormus jagunes küllaltki erinevalt. 51 kuu ehk pisut üle nelja aasta vältel oli juhteksperdi rollis kõige arvukamalt eksperte, kes töötasid **1-5 KMH juhtumiga (26% KMH ekspertidest)**, 6-10 KMH-ga töötas 18%, 11-15 KMH-ga 14%, 16-20 KMH-ga 12% ja üle 20 KMH-ga 30% ekspertidest.

KMH üle-Eestiline ülevaade (10)

Järjestuse number	KMH eksperdi nimi	KMH eksperdi tööandja nimi	KMH-de arv kokku	%
1	Kuido Kartau	Hendrikson&Ko	30	11,0
2--3	Rein Ratas	AS Tallmac	27	9,9
2--3	Heikki Nurmsalu	OÜ Heikki Nurmsalu Konsultatsioonid	27	9,9
4	Mihkel Vaarik	AS Entec	26	9,5
5	Heikki Kalle	Hendrikson&Ko	21	7,7
6	Lembit Linnupõld	OÜ E-Konsult	19	7,0
7--8	Arvo Käär	erinevad	16	5,9
7--8	Ahto Järvik	erinevad	16	5,9
9	Urmas Uri	AS Kobras	14	5,1
10	Jüri Kask	OÜ Eesti Geoloogiakeskus	13	4,8
11	Madis Metsur	AS Maves	12	4,4
12--13	Andres Tõnisson	FIE	11	4,0
12--13	Valdo Liblik	TPÜ Ökoloogiainstituut	11	4,0
14--16	Riho Karjus	erinevad	10	3,7
14--16	Kalev Liiv	FIE	10	3,7
14--16	Jaak Jürgenson	FIE??	10	3,7
		KOKKU:	273	100

KMH üle-Eestiline ülevaade (11)

Tähelepanu väärrib ka juhtivate KMH ekspertide **töö territoorium**. Paljud KMH eksperdid on spetsialiseerunud ühe, kahe või maksimaalselt kolme maakonna peale, siis üle-Eestilist haaret on vaid üksikutel ekspertidel. Näiteks Kuido Kartau ja Heikki Nurmsalu tegutsesid 10-nes maakonnas, Ahto Järvik 8-as, Mihkel Vaarik 7-es ja Urmas Uri 6-es maakonnas, järgnesid Juhan Ruut, Arvo Käard ja Andres Tõnisson 5-e maakonnaga.

KMH üle-Eestiline ülevaade (12)

KMH eksperdid on enamasti organiseerunud, töötades äriühingutes, kuid vähesel arvul ka füüsilisest isikust ettevõtjatena. Enimnõutud FIE-dena töötasid Andres Tõnisson ja Kalev Liiv. Keskkonnamõju hindamise ekspertteenust pakkuvatest firmadest oli uuritava perioodil **enimnõutud Hendrikson&Ko** 53 KMH-ga, kellele järgnesid **AS Entec** 34, **AS Maves** ja **OÜ E-Konsult** 31, **AS Tallmac** 30 ja **OÜ Eesti Geoloogiakeskus** 28 KMH-ga.

KMH üle-Eestiline ülevaade (13)

Avalik teatamine

Lähem uurimine näitas, et ligikaudu 24% juhtudel otsustaja ei teatanud KMH algatamisest ega programmi valmimisest ja 30% juhtudel ei teatanud KMH aruande valmimisest ega avalikust arutelust Ametlikes Teadaannetes (AT). Kuivõrd planeerimisseadus eeldas planeeringute avalikust väljapanekust teatamist vaid kohalikus ajalahes, siis avaldati ka KMH algatamise teated vaid kohalikus lehes. Nii näiteks ei leidunud teateid KMH algatamise kohta internetis Hiiumaal ligi 60% ja Harjumaal, Raplamaal ja Saaremaal peaaegu poolte (vastavalt 49,6%, 45,5% ja 45%) KMHde kohta. Teated KMH aruande valmimisest jäi kohaliku ajalehe tasemele Harjumaal 54,9%, Saaremaal 47,5% ja Hiiumaal 45,5% KMH juhtumitest.

Soovitused (1)

- **Soovitus 1.** Keskkonnaministeerium võiks jätkata KMH üldandmebaasi täpsustamist nii keskkonnaministri kui maakondlike keskkonnateenistuste järelevalves olnud KMH-de kohta ja vajadusel saata KMH üldandmebaas maakondlikele keskkonnateenistustele lünkade täiendamiseks ja andmete korrigeerimiseks.
- **Soovitus 2.** Üldandmebaasi struktuur võiks saada igapäevaseks info kogumiseks ja talletamiseks ning statistiliseks analüüsiks keskkonnamõju hindamiste kohta nii maakondlikul kui keskkonnaministri tasemel.

Soovitused (2)

- **Soovitus 3.** KMH-de nimetused peaksid olema sellised, et ka kõrvalisel isikul on arusaadav, mis on keskkonnamõju hindamise objektiks, et soovi korral osaleda KMH protsessis.
- **Soovitus 4.** Ametlikes Teadaannetes tuleks otsustajal lisada ka KMH algatamise otsuse kuupäev, mis võimaldab asjaosalistel hinnata KMH protsessi algust ja vajadusel see vaidlustada.
- **Soovitus 5.** Planeeringutega seoses algatatud KMH-dest ja valminud programmist ja aruandest tuleks avalikult teatada vastavalt KeHJS seadusele. KMH järelevalve teostajal tuleks senisest rangemini kontrollida otsustaja poolset avalikku teatamist ja arvestada seda KMH nõuetekohase läbiviimise hindamisel.